מעשר בהמה פרק תשיעי בכורות נד.

ומה תירוש ויצהר שאינם כלאים זה בזה כו'. ממדש ויסן כלא [1] מצינו למידן ק"ו כי האי גוונא ומה מדש ויסן שאינם כלאים זה בזה [2] דהוי נמי דעביד ק"ו ומחירום ואיכא תכמי כבשים ועזים יוכיח שהן כלאים זה בזה [3] ומתעשרין זה על זה אף אי אביא תירוש ודגן דגן ודגן וא"ת הסתא [4] דאיכא תירוש ויצהר שאינם כלאים זה בזה אינו דין שלא יתעשרו מזה על זה ולרבי [5] יאשיה דאמר [6] אעד שיזרע חטה ושעורה וחרצן במפולת יד היכי מייתי לה מייתי לה הכי ומה תירוש ויצהר שאינן כלאים זה בזה אפ' על ידי דבר אחר אין מתעשרין מזה על זה תירוש ודגן דגן ודגן שהן כלאים זה בזה על ידי דבר אחר אינו דין שלא יתעשרו מזה על זה ושני מינין בעלמא מנלן הני דרבנן נינהו [7] וכל דתקינו רבנן בעין דאורייתא תקינו מה דאורייתא שני מינין אינן מתעשרין מזה על זה דרבנן נמי אמר ליה [8] רבא בר רב חנן לאביי אלא מעתה גבי מעשר בהמה דלא כתיב [9] וכל מעשר בקר ומעשר צאן יתעשרו

אשכחן תירוש ויצהר תירוש ודגן דגן ודגן מנין ק"ו ומה תירוש ויצהר שאינן כלאים זה בזה אין מתעשרין מזה על זה תירוש ודגן דגן ודגן שהם כלאים זה בזה אינו דין שלא יתעשרו מזה על זה ולרבי [5] יאשיה דאמר [6] אעד שיזרע חטה ושעורה וחרצן במפולת יד היכי מייתי לה מייתי לה הכי ומה תירוש ויצהר שאינן כלאים זה בזה אפ' על ידי דבר אחר אינו דין שלא יתעשרו מזה על זה ושני מינין בעלמא מנלן הני דרבנן נינהו [7] וכל דתקינו רבנן בעין דאורייתא תקינו מה דאורייתא שני מינין אינן מתעשרין מזה על זה דרבנן נמי אמר ליה [8] רבא בר רב חנן לאביי אלא מעתה גבי מעשר בהמה דלא כתיב [9] וכל מעשר בקר ומעשר צאן יתעשרו

אשכחן תירוש ויצהר. דאין מעשרין מזה על זה [2] דהכי כתיב מכל לכל אחד: **תירוש ודגן.** דלא כתיב בתרוייהו אלא חד חלב מגלן דלא יתרום מדגן על תירוש ומתירוש על דגן: **דגן ודגן.** מיטין על שעורין ושעורין על מיטין: גפנים וזיתים אינן כלאים זה עם זה. דגן ודגן כלאי זרעים מדרבנן. דגן ותירוש כלאי כרם מדאורייתא: **ולר' יאשיה דאמר.** דגן ותירוש אינן כלאים ודגן ודגן אינן כלאים עד שיזרע שלשתן בבת אחת במפולת יד: **היכי מייתי [3] לה.** בק"ו: **אפילו ע"י דבר אחר.** שאם יזרע מין שליש או מיטין או שעורים אינן כלאים עד שיהא ב' [4] מינין דגן ומין כרם: **תירוש ודגן.** שהן [5] ג' מינין כלאים ע"י מין שליש או דגן ודגן שהן כלאים על ידי כרם אינו דין כו': **ושני מינין בעלמא.** שאינו דגן כגון פולין ועדשים מנלן דלא יתעשרו מזה על זה: **הני.** כל שאר מינין דרבנן [6] דמדאורייתא אינו מייב במעשר אלא דגן תירוש ויצהר וכל דתקון בעין דאורייתא תקון אלא יתעשרו ממין על שאינו מינו: יתעשרו

מסורת הש"ס

[1] חולין פב: קלי: קדושין לט. ברכות כב., [2] [כסחים ל: ומ"ק], [3] ל"ק מ"ז, [4] ל"ק, [5] כתס ל"ק, [6] ל"ק מ"ז, [7] כתוך כלאים מלמד שאינו ל"ק, [8] ל"ק להתחיר עליו אפילו מין אחד ל"ק, [9] ל"ק מ"ז, [10] כרס דפליגי ל"ק, [11] ל"ל אלא, [12] וקא דפליגי ל"ק, [13] ל"ק, [14] שנפל נמי ל"ק, [15] ל"ל מדרס זרע לף הטלנין זרע מי ל"ק, [16] ל"ק מ"ז, [17] ותע"ל תוס' ר"ה יב. ד"ה אגא ומה שליטתי עם).

תורה אור השלם

1. וְכָל מַעֲשַׂר בָּקָר וְצֹאן כֹּל אֲשֶׁר יַעֲבֹר תַּחַת הַשֵּׁבֶט הָעֲשִׂירִי יִהְיֶה קֹדֶשׁ לַיהוָה: ויקרא כז לב

מוסף רש"י

עד שיזרע חטה ושעורה וחרצן. שלשתן, במפולת יד. דהוי להו כלאי זרעים וכלאי הכרם כאחת (ברכות כב.) שלשתן יחד, כדאמר לקמיה וחת מני (חולין פב:) הזורע כלאים ליקח ולהקימנה (לשון מקרא) דרי יאשיה לא ידענא מיהיכא נפקא ליה דנעיין ב' מיני זרעים וחרצן שליש, ומפולת יד נפקא ליה מלא תזרע כרמך כלאים, משמע שזרעת הכרם עצמה תהיה בכלאים (קדושין לט.).

רבינו גרשום

אשכחן תירוש ויצהר דגן ויצהר. דכתיב חלב בזה וחלב בזה לומר שאין מעשרין מזה על זה תירוש ודגן דלא כתיב חלב אדגן מנין דאין מעשרין מזה על זה: דאמר חטה ושעורה וחרצן במפולת יד. ולא במפולת שוורים דהשתא לא מצית למימר דתירוש ודגן ודגן ודגן הוי כלאים. רעד דאיכא חטה ושעורה וחרצן לא הוי כלאים היכי מייתו לה בק"ו: אפילו ע"י דבר אחר אם יצרף עמהן עוד מין אחר חטין או שעורין לא הוי כלאים אפילו הכי אין מעשרין מזה על זה: ושאר מינין דעלמא כגון פולין ועדשין מנא לן דאין מעשרין מזה על זה: אלא מעתה. כיון דגמרת דאין מעשר מפין על שאינו מינו מדכתיב כל חלב חרי זמני לומר תן חלב לזה וחלב לזה: גבי מעשר בהמה דלא כתיב. תרי זימני מעשר מעשר דלא כתיב

עין משפט נר מצוה

ח א מי' פ"ט מהל' כלאים הלכה ב טוש"ע י"ד סימן רלו סעיף ח:

שיטה מקובצת

[1] ליה רב אבא בר ממל לרב אמי אלא מעתה: [2] זה דהא כתב: [3] מייתי ליה להאי קו"ח הס"ד: [4] ב' מיני דגן ומין: [5] חיבות שני מינין נמחק: [6] דרבנן נינהו כלומר חיובן למעשר אינן אלא מדרבנן: [7] לא מצי למידן: [8] בזה כו' דהא: [9] מתעשרין מזה על זה: [10] זרעים דאורייתא ומחייב בתרי מיני וכן: [11] נמי מחייב ומדלא נקט קמ"ל רבי הוא חטה והרצן ושעורה ותרצן נמי מחייב ש"מ: [12] ותרצן משום דבחד מודה: [13] הוא ריש ספרים שכתוב בהם שם: [14] אומר אפילו מין אחד וכו' דר' יוחנן כתיב: [15] לוקה כלומר רבי איבא כרם בהדי בלאי זרעים לוקה תרתי ואי: [16] תיבת בזה נמחק: [17] הלכך ודאי כולם: [18] ספר אלא חדוכי: [19] מילי דמשום שבות ומשום רשות ומשום מצוה: [20] אדם והא דפליגי: [21] כגון במשקה הוצאה: [22] תיבת דאמר נמחק: [23] אלא איבור חמור: [24] דאורייתא יהיה בו דין זה השנוי במשנה והא דאמרינן בסוף הערל בהתיא דעגול בעגולים אי הוי תרומה בומן הזה דאורייתא ואע"ג: [25] ונרגיר אי יכול שאני: [26] וחרובי נרוזה תיל: [27] לארץ ותרומת תיל אוכל והולך ואח"כ מפריש ר' אבא בשם: [28] עקביא בשם ר' עקיבא: [29] בקר וכמעשר צאן יתעשרו כו' וא"ת הא איבא למילף:

מינין אכל מטוס כלאי זרעים [16] מייב במרי וכן מוכח בסוף פ' אותו ואת בנו (שם פט:) דמיימי התם הזורע כלאים לוקה ומסקינן מילתא אגב אורחא קמ"ל דאיכא תרי גווני כלאים לאפוקי מדרבי יאשיה דאמר עד שיזרע חטה ושעורה וחרצן במפולת יד קמ"ל דכי זרע חטה וחרצן שעורה וחרצן נמי [17] מייב ס"מ דמודה ר' יאשיה בחטה ושעורה ועוד נראה לפרש דקרי תרי גווני כלאים כלאי זרעים וכלאי כרם כגון חטה ושעורה חטה וחרצן [18] וכמד מודה ר' יאשיה דלקי וכמד פליג אכל חטה וחרצן שעורה וחרצן כולו חד גוונא הוא [19] ועוד יש ספרים שכתוב בהם בהדיא חטה וחרצן או שעורה וחרצן ואפי' [20][לספרים] שכתוב [21] שם ושעורה פירושו אי כמו אי שעורה וחרצן ולהכי לא מצי לאוקמי כלאים בבת אחת דקאמר התם כתיב לא תזרע [22] כלאים כרמך אלמא שאינו מייב עד שיזרע ב' מינין בכרם דברי ר' יאשיה ר' יוחנן אומר [23] מין ג' על דעתיה דר' יוחנן שדך לא תזרע כלאים לאיזה דבר נאמר לא תזרע כרמך כלאים [24] להעביר עליו אפי' מין אחר על דעתיה דר' יאשיה כתיב שדך לא תזרע כלאים לאיזה דבר נאמר לא תזרע כרמך כלאים מכריח אמרי להתלאה שאם התרו בו משום שדך לוקה משום כרמך לוקה [25] ואי לא ממייב ר' יאשיה כללאי זרעים בלא כרם ס"ה מאי קבעי כרמך ל"ל דלא משמע לפרש דבעי למה נאמר כרמך בלאו שני שהיה לו לומר בלאו אחד דאין קושיא דר' יוחנן בעינן זה אלא לגמרי [26][מה] בעי [27][כמשמעו] ל"ל כרמך כלל הלכך [28] כולם ודאי מחייבי משום כלאי זרעים בשני מינין אלא בכלאי [29]זרעים פליגי דר' יאשיה לא מחייב משום כרם עד דאיכא שני מיני בהדי הרצן כגון חטה ושעורה וחרצן ור' יוחנן מחייב אפי' במין א' בהדי הרצן ואין לתמוה לר' יאשיה מאי שנא דבכלאי זרעים מחייב בשני מינין ובכלאי כרם בעי ג' מינים דמשמע ליה זריעת כלאים ב' מיני זרעים וחרצן ולאו מין זרעים הוא הלכך איכא לאפוקי קרא הכי לא תזרע בהדי כרמך כלאים דהיינו ב' מיני זרעים ומיהו ר' יהודה ודאי משמע במס' כלאים (פ"ח מ"ט) דלא מחייב נמי בכלאי זרעים עד שיזרע חטה ושעורה וכוסמין או ב' חטין ושעורה או ב' שעורים וחטה דבעי כלאי זרעים בהדי שדך ומיהו קרא דכתמתך לא תרביע כלאים לא אפשר לו לפרושי הכי: **ושני** מינין בעלמא דרבנן. משמע דכל מינין דלא כתיבי בהאי קרא דרבנן והכא לא כתיב אלא דגן ותירוש ויצהר וכפ' כילד מברכין (ברכות לו.) נמי אמר דמעשר אלף דרבנן ובני ליטרא קציעות בילה (דף ג:) נמי אמר דדבר שבמנין אפי' באלף לא בטיל בדרבנן וכפ"ק דרחש השנה (דף טו:) מעשר סתם מרובין דרבנן אע"ג דבספרי לא פטר יש[30]לא מרובי שיטה וגלמוטה ולא כתם מרובין וכל הגהו דרשות דספרי דמרבנן אפי' קטנית ופירות האילן וירק לענין מעשר אשמכתא בעלמא ניעבו וכי האי גוונא אשמכתן כל מילי [31] דשבת ומשום מצוה בפ' משילין (בילה לו:) דדרים בת"כ משבתון שבות ואשמכתא בעלמא היא וכתן שעלתה בידו תמונה של טבל בפ' אלו הן הלוקין (מכות יט:) דכהן שאכלה לוקה כו' הייט מכת מרדות והא דאמר בסוף העגל (יבמות פא.) דעיגול אינו עולה התם רבנן בעין דאוריי' תיקון והא דאמרי' בפ' הנודר מן הירק (נדרים נה.) דדגן משמע כל מילי דמיקרגן אפילו קטנית אומר ר"מ דהיינו בנדרים הלך אחר לשון בני אדם בפ[32]ודפליגי ר"מ ור' יהושע בפ' העור והרוטב (חולין קב:) בדון מינה ומינה בדון מינה ואוקי באתרה משכחת לה דפליגי בדאורייתא כגון [33] משקה היוצא מן הדגן כגון מלילות שריסקן ופטטן כדאמר בפ"ק דשבת (דף יט.) והא דתנן במס' פרה (פ"ח מ"ג) דבילה של תרומה שנפלה לתוך [34][מין] חטאת כו' עד [35] דאמר האוכלה במיתה לא דוקא אלא [36] מוסר דרבנן בעין איסור מיתה ונפקא מינה לאלקויי טפי משאר מלקיות או לקוכרו בין רשעים גמורים אי נמי לקימנא בעלמא נקט דבילה [37]אפס נפל כמי חטאת דבר שתרומתו דאורייתא [38] ופע"ג דמה נפשך תרומת פירות דרבנן מכל מקום שייך לאחמורי טפי גזירה משום דגן תירוש ויצהר דאורייתא ובירושלמי ברים (פרק) מבכת מעשרות משמע קלת דקרא דדרשינן מיניה חייב מעשר בפירות וקטנית דרשא גמורה היא דאמר התם עשר תעשר הייטי אומר כל הדברים חייבים במעשר כו' עד אין לי אלא הבואה קטנית מנין תלמוד לומר וכל מעשר הארץ לרבות שום ושחלים וגרגיר [39] יכול שאני [40]מרבה אף העלין זרע כרשינין זרע לפת וצנונות וכגלים ושאר זרעוני גינה שאין נאכלין תלמוד לומר מזרע הארץ לא כל [41][זרע] הארץ ומפרי העץ לרבות כל פירות האילן או יכול שאני מרבה חרובי שיטה וגלמוד וחרובי [42] גירמה תלמוד לומר מפרי העץ ולא כל פרי העץ ירקות מנין אומר אינו בן עקביא אומר המעשרות לירקות מדבריהם אכל קטנית ופירות דאורייתא ויש לפרש דה"ק מדבריהם כלומר דאין להם אשמכתא מן הפסוק כמו שיש לקטנית ושאר פירות ונספרי נמי בפרשת עשר תעשר לא מייתי שום קרא לירקות דאע"ג דקתני התם מנין לרבות ירקות למעשרות בשום ושחלים וגרגיר מיירי דקתני התם בהדיא וכתי"כ בפרשת אם בחקותי מביאה בקולר ואינו מתרץ שם כמו בספרי ושמא לא רלו להסמיך ירקות על שום פסוק לפי שיש עניינים שנראה להם להקל בירקות יותר מבשאר דברים כי הטיא דקאמר בירושלמי במס' חלה פ' שתי נשים א"ר יוחנן רבותינו שבגולה היו מפרישין תרומות ומעשרות עד שבאו הרובים ובטלום מאן אינון הרובים תורגמינא [43](אמרה) ר' זעירא ורב יהודה בשם שמואל אמר אלת חוצה לארץ [44] אוכל והולך ואמ"כ מפרים רבא בשם שמואל לא חשו אלא לתרומת דגן ותירוש ויצהר ר' אבא בשם ר' שמואל לא חשו אלא לתרומה גדולה לא חשו דתני אינו בן עקביא [45] מעשרות לירקות מדבריהם[46]: **אלא** מעתה גבי מעשר בהמה דלא כתיב מעשר בקר [47] [כו'] יתעשרו מזה על זה. וא"ת הא אתא למילף ק"ו ממדש ויסן שאינן כלאים זה בזה ואין מתעשרין וא"ל דאיכא למימר כבשים ועזים יוכיחו שהם כלאים ומתעשרין כדמרבינן לעיל מלמן כו' ומשני אמר קרא העשירי שבא לחלק ולימן עשירי לזה ועשירי לזה ופריך כבשים ועזים נמי דבשלמא אי אלו העשירי לא יפיגון כבשים ועזים מקל וחומר דיסן ומדש כיון דרבי רחמנא אמר כדאמר אבא בשם הא דכתיב העשירי לחלק על כל מין ומין דאתי כמו דאשיתם דבסמוך דגבי דגן שבא ליתן ראשית לכל מין ומין: אמר

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com